

Een blinde die ziet

Lector 1

1 In het voorbijgaan zag Jezus iemand die al vanaf zijn geboorte blind was. 2 Zijn leerlingen vroegen: 'Rabbi, hoe komt het dat hij blind was toen hij geboren werd? Heeft hij zelf gezondigd of zijn ouders?' 3 'Hij niet en zijn ouders ook niet,' was het antwoord van Jezus, 'maar Gods werk moet door hem zichtbaar worden. 4 Zolang het dag is, moeten we het werk doen van hem die mij gezonden heeft; straks komt de nacht en dan kan niemand iets doen. 5 Zolang ik in de wereld ben, ben ik het licht voor de wereld.' 6 Na deze woorden spuwde hij op de grond. Met het speeksel maakte hij wat modder, hij streek die op de ogen van de blinde 7 en zei tegen hem: 'Ga naar het badhuis van Siloam en was u daar.' (Siloam is in onze taal 'gezondene'.) De man ging weg, waste zich, en toen hij terugkwam kon hij zien.

Lector 2

8 Zijn burenen en de mensen die hem kenden als bedelaar zeiden: 'Is dat niet de man die altijd zat te bedelen?' 9 De een zei: 'Ja, die is het,' en de ander: 'Nee, maar hij lijkt er wel op.' De man zelf zei: 'Ik ben het echt.' 10 Toen vroegen ze: 'Hoe zijn je ogen opengegaan?' 11 Hij zei: 'Iemand die Jezus heet, maakte wat modder, streek die op mijn ogen en zei: "Ga naar Siloam om u te wassen." Ik ging erheen, en toen ik me gewassen had kon ik zien.' 12 Ze vroegen: 'Waar is die man?' 'Dat weet ik niet,' zei hij.

13 Toen namen ze de man die blind geweest was mee naar de farizeeën. 14

De dag dat Jezus modder gemaakt had en zijn ogen geopend had, was namelijk een sabbat. 15 Ook de farizeeën vroegen hoe het kwam dat hij kon zien. En weer vertelde hij: 'Hij heeft wat modder op mijn ogen gedaan, ik heb me gewassen en nu kan ik zien.' 16 Sommige farizeeën meenden: 'Zo iemand komt niet van God, want hij houdt zich niet aan de sabbat,' maar anderen zeiden: 'Hoe zou een zondig mens zulke wondertekenen kunnen doen?' Er ontstond verdeeldheid. 17 Daarop vroegen ze aan de blinde: 'Wat denk jij van die man? Het zijn immers jouw ogen die hij genezen heeft.' 'Hij is een profeet,' was zijn antwoord.

18 Maar de Joden wilden niet geloven dat hij blind geweest was en nu kon zien. Ze riepen zijn ouders 19 en vroegen hun: 'Is dat uw zoon die blind geboren zou

zijn? Hoe kan hij dan nu zien?' 20'Dit is onze zoon,' zeiden zijn ouders, 'en hij is blind geboren, dat weten we zeker. 21Maar hoe hij nu kan zien, dat weten we niet, en wie zijn ogen geopend heeft, weten we ook niet. Vraag het hem zelf maar. Hij is oud genoeg om voor zichzelf te spreken.' 22 Dat zeiden de ouders omdat ze bang waren voor de Joden, omdat die toen al besloten hadden dat ze iedereen die Jezus als de messias zou erkennen uit de synagoge zouden zetten. 23Daarom zeiden de ouders dus dat hij oud genoeg was en dat ze het hem zelf moesten vragen. 24Toen riepen ze de man die blind geweest was weer bij zich. 'Geef Gó d de eer,' zeiden ze, 'die man is een zondaar, dat weten we toch.' 25'Of hij een zondaar is weet ik niet,' zei hij, 'maar één ding weet ik wel: ik was blind en nu kan ik zien.' 26Ze drongen aan: 'Wat heeft hij met je gedaan? Hoe heeft hij je ogen geopend?' 27'Dat heb ik u toch al verteld,' zei hij, 'maar u luistert niet! Wat wilt u nog meer horen? Wilt u soms leerling van hem worden?' 28Nu vielen ze tegen hem uit: 'Je bent zelf een leerling van hem! Wij zijn leerlingen van Mozes. 29Van Mozes weten we dat God met hem gesproken heeft, maar van deze man weten we niet waar hij vandaan komt.' 30De man antwoordde: 'Wat vreemd dat u niet begrijpt waar hij vandaan komt, terwijl hij mijn ogen geopend heeft. 31We weten dat God niet naar zondaars luistert, maar wel naar iemand die vroom is en zijn wil doet. 32Dat de ogen van iemand die blind geboren is geopend worden – dat is nog nooit vertoond! 33Als die man niet van God kwam, zou hij dit toch niet hebben kunnen doen?' 34Toen riepen ze: 'Jij, sinds je geboorte een en al zonde, wil jij ons de les lezen?' En ze joegen hem weg.

Lector 1

35Jezus hoorde dat en zocht hem op. Hij vroeg: 'Gelooft u in de Mensenzoon?' 36'Als ik wist wie het was, heer, zou ik in hem geloven,' zei hij. 37 'U kijkt naar hem en u spreekt met hem,' zei Jezus. 38Toen zei de man: 'Ik geloof, Heer,' en hij boog zich voor Jezus neer. 39 Jezus zei: 'Ik ben in de wereld gekomen om het oordeel te vellen. Dan zullen zij die niet zien, zien en zij die zien, zullen blind worden.' 40Een paar farizeeën die bij hem stonden en dat hoorden, zeiden: 'Wij zijn toch zeker niet blind!' 41 'Was u maar blind,' zei Jezus, 'dan zou u zonder zonde zijn. Maar u beweert dat u kunt zien, en dus blijft uw zonde.'

Hoe belangrijk het is om te zien en goed te zien, weten enkel mensen bij wie er aan het zicht iets mankeert.

Zien is in de bijbel een top-tienwerkwoord. Het Johannesevangelie spant daarin de kroon. De eerste hoofdstukken (Johannes ziet en getuigt van Jezus, Jezus ziet Natanaël onder de vijgenboom), het paasevangelie, (waarin de andere leerling ziet en gaat geloven) en ook hoofdstuk 9 over de genezing van een blinde en een discussie over zien en niet-zien.

Zien en horen zijn werkwoorden die ook in de Torah, in de Hebreeuwse bijbelboeken bijzonder belangrijk zijn. De oudste zoon van Jakob heet Ruben 'zoon van het zien'. De tweede zoon heet Simeon: 'hij die luistert'.

Maar hoewel hoofdstuk 9 van Johannes doorspekt is van met het werkwoord "zien" kan het toch beter als titel iets hebben in de aard van: ze discussieerden en discussieerden en discussieerden...

Het begint al bij Jezus' leerlingen. Jezus ziet in het voorbijgaan een blindgeborene en de leerlingen staan al klaar met hun oordeel: Heeft hij gezondigd of hebben zijn ouders gezondigd? Jezus ziet... de leerlingen oordelen. Het is een confronterend begin. Voor de blindgeborene zeker, maar ook voor ons, denk ik.

Zeg eens iets, bedenk eens iets, zonder dat je oordeelt. "Zo zou ik dat toch niet aanpakken." "Hoe die zich gedraagt!", maar ook "Goed, knap dat je dat volhoudt.", al of niet gemeend, het is een oordeel. Bedenk maar eens iets zonder te oordelen. Het is een zware oefening.

En als wij oordelen, is dat dan een oordeel vanuit het zien, inzicht? Of vanuit het zien, eerste zicht? Het is vandaag internationale dag tegen racisme. Vanuit welk kijken wordt er over mensen geoordeeld?

Johannes 9 vertelt een lang verhaal. Het is nog maar net begonnen of we zitten er al middenin.

De leerlingen zeggen iets eigenaardigs, tenminste iets wat wij eigenaardig vinden: deze blindgeborene, heeft hij gezondigd? Je zou denken dat iemand die blindgeboren is toch moeilijk blind kan zijn, als straf voor zijn zonde... Het is ook geen uiting van een mogelijk geloof in reïncarnatie – wat sommigen proberen ... Neen, het verhaal ging, dat Esau zijn tweelingbroer Jacob al in de moederschoot probeerde om te brengen... Als mensen met zulke beelden in

hun hoofd zitten, dan kunnen ze dus dergelijke onzin uitkramen, ook de leerlingen van Jezus. Jezus drukt meteen het idee de kop in dat de blindheid hier een straf voor een concrete zonde zou zijn. De blindheid behoort bij de schepping, zoals ook de zonde gewoon in deze wereld is en in ieder mens huist. In die zin past de onvolkomenheid en de gebrokenheid bij de mens, in het algemeen.

Jezus doet de opmerkingen snel van de hand. Hij is niet iemand die achterom kijkt, nee, Jezus denkt vooruit. Gods werk moet zichtbaar worden, het werk van diegene die Hem gezonden heeft. Hij ziet de blindgeborene. Hij gaat tot actie over – iets van speeksel en modder – niet gebruikelijk bij genezing, maar ook niet ongebruikelijk, zeker in die tijd. Vervolgens stuurt Jezus de blinde naar Siloam, het water met de Hebreeuwse naam voor “gezondene”. Jezus is natuurlijk ook de gezondene. Wat een mooi samengaan. De blinde kan niet alleen door het water genezen worden, maar door Hem die gezonden is én door het water. Moderne lezers vragen zich terecht af waarom de blinde zich nog eens moet baden. Jezus heeft toch de kracht om te genezen zonder al die poespas...

Dat klopt wel en niet. Jezus heeft alle kracht. Maar de mens heeft zijn aandeel in de genezing. We zien dat ook wanneer we ziek zijn en een dokter bezoeken. Wij moeten de dokter bezoeken of opbellen, we moeten de situatie uitleggen en begrijpen, de medicijnen nemen of de behandeling volgen, eventueel op controle gaan. Wanneer wij dat nalaten, dan zal de dokter, die nochtans het verstand heeft om ons te genezen, ons niet verder kunnen helpen.

Bij God gaat het ook zo. Jezus geneest, zeer zeker, maar de mens moet mee. De mens moet geloven, de mens moet handelen naar dat geloof en gehoorzamen.

De man gehoorzaamt blind en wordt ziende. Kijkende eigenlijk. Hij kijkt de mensen nu in de ogen. De mensen die niet veranderd zijn. Ze zijn nog steeds aan het oordelen, allemaal: de burenen, de kennissen, de farizeeën, de Joden, de ouders, de leerlingen. Allen oordelen ze over de situatie en over elkaar, over Jezus en over de nieuw-kijkende man.

Er komt niet alleen discussie, er komt ook een ondervraging. Bij monde van de farizeeën komt de inquisitie op gang. Je geeft een voorzichtig antwoord en wat je ook zegt, het wordt tegen je gebruikt... Misschien hebben er mensen onder jullie “Het Proces” van Kafka gelezen, of “Vallen” van Anne Provoost. In dat laatste boek lopen we mee met een onschuldige jongeman in een donker

steegje. Iemand roept tegen hem, lijkt hem met woorden aan te vallen. Het slachtoffer wil niet antwoorden en zoekt de daders te negeren en een andere weg in te slaan. Hij lokt niets uit, maar zelfs dat is fout. Hij wordt toch aangepakt en zwaar toegetakeld. Soms is er geen uitweg, moeten mensen je hebben, of je daar nu schuld aan hebt of niet.

Bij de kersvers-kijkende is de inzet van de farizeeën dubbel: enerzijds moet er vermeden worden dat de mensen gaan denken dat Jezus een wonder heeft verricht en/of dat hij door God gezonden is. Anderzijds, mocht de eens-blindgeborene Jezus als Messias durven belijden, moest hij uit de synagoge verbannen worden, kwestie van de leer zuiver te houden.

Omdat het zonneklaar is dat de farizeeën ongelijk hebben, ontspint zich een eigenaardig gesprek waarvan de lijn niet zo goed te volgen is, of het moest zijn dat de enige lijn die erin zit, die is van iemand die het onderste uit de kan haalt om zijn eigen ongelijk te verdedigen en daarbij niet meer let op de logica van het gesprek.

Zo gaat het over of het wonder wel een wonder was en als dat ontegensprekelijk was aangetoond, dan wordt er overgegaan op het feit dat Jezus een wonder heeft gedaan op sabbat en dat hij dus niet door God gezonden kan zijn. Bijbellezers weten natuurlijk al lang dat ook deze argumenten geen steek houden, gezien het niet zo is dat Jezus de sabbat niet houdt, integendeel, hij houdt de sabbat van de farizeeën niet; hij toont hoe de sabbat werkelijk beleefd zou moeten worden, vervuld van de liefde van God en van Zijn heerlijkheid.

De eens-blindgeborene belijdt openlijk Jezus als profeet, als wonderman en als komende van God. Erger kan niet. Zijn ouders vreesden er al voor dat hij uit de synagoge zou worden gezet. Dat betekent een sociale en economische ramp. We zien dat ook in landen waar een theocratie heerst in de moderne zin van het woord, waar mensen niet meer meetellen wanneer ze in de ban geslagen worden. Ze kunnen geen werk meer krijgen, hebben geen sociale contacten meer... We zien het ook in sektarische kringen, dat er een angst heerst om eruit gezet te worden, omdat dat grote gevolgen heeft. Wanneer Jezus in de bergrede uitspreekt "gelukkig zij die gehaat en buitengesloten worden", dan verwijst Jezus naar die praktijk.

De nieuw-kijkende gaat helemaal in tegen de heersende orde, tegen de opvattingen van de farizeeën. Zij zeggen: Wij weten dat hij een zondaar is – wat

zouden ze het weten! De genezene zegt: ik weet niet of hij een zondaar is... en een beetje later: hij kan onmogelijk een zondaar zijn, want er staat in de Schriften dat God luistert naar de rechtvaardigen. In de psalmen, in de spreuken, in de profeten staat dat geschreven. God zou niet doen wat hij vraagt, als hij een zondaar zou zijn.

Maar de farizeeën luisteren niet en proberen op basis van hun gezag van een opinie een feit te maken. Hoe vaak zien we dat niet gebeuren. Hoe vaak wordt iets in de media opgeblazen door veronderstellingen daarrond? Noemen we maar de heisa rond Astra Zenica. Hoe vaak worden aan verantwoordelijken sturende vragen gesteld, waarop geen goed antwoord meer kan gegeven worden? Vergelijk ons journaal met dat van Duitsland over eenzelfde onderwerp. Je komt er niet meer uit wat waar is.

Jezus hoort al dat geoordeel met lede oren aan. Hij stapt naar de genezene. Zijn werk is nog niet af, blijkbaar. Weer onderneemt Jezus actie, terwijl de anderen bezig blijven met hun oordelend geblaas. “Geloof je in de Mensenzoon?” vraagt hij. De kersvers-kijkende weet niet wie dat is – hoe had hij het kunnen zien? “Je kijkt ernaar”, zegt Jezus. De eens-blinde buigt. Het is geen buiging als koninklijk protocol. Het is een buigen in aanbidding, een diep door de knieën gaan, in het stof bijten, maar daarmee ook tegelijk thuiskomen, heel zijn ziel wordt in hem omgedraaid, heel zijn leven omgekeerd. Hij heeft de Mensenzoon gezien, ontmoet. En hij geeft aan in hem te geloven, op Hem te vertrouwen, heel zijn leven aan Hem toe te vertrouwen. Hier zit de emotie, de pracht van het verhaal, het diepste van een mens wordt geraakt. Hier bevindt zich het happy end waarop we hoopten. Hier mag het eindpunt komen.

Maar het hoofdstuk van Johannes klimt weer op naar een behoorlijke moeilijkheidsgraad. Niet moeilijk om te lezen of om de woorden te verstaan, maar moeilijk om door te slikken, een bittere pil, zo lijkt het wel. Zo lijkt het wel.

‘Ik ben in de wereld gekomen om het oordeel te vellen. Dan zullen zij die niet zien, zien en zij die zien, zullen blind worden.’ De anticlimax.

Van **dat** oordeel willen wij niets horen.

We lazen net wel een blauwdruk van de wereld... De mensen met hun nooitaflatend oordelend geblaas... Wij permitteren ons een continu oordeel, maar Jezus, de enige in dit verhaal die écht ziet, in de zin van omziet naar een mens, die zou moeten zwijgen, die mag niet oordelen, naar ons gevoel...

Laat ons er toch eens naar kijken.

Waarover gaat het oordeel?

Er zijn blinden... zij zijn zonder zonde (zie je de humor van het begin? Wie is die blinde... heeft hij gezondigd...?). De blinden zijn zij die niets zien. Zij hebben Gods ontferming nodig om te kunnen zien.

De zienden zijn zij die menen dat zij inzicht hebben, maar het is hun eigen zeer beperkte inzicht, dat het wezen van Gods goedheid niet kan zien. De eigenwaan en eigenwijsheid staat het echte zicht in de weg. Zij worden steeds eigen-wijzer en dus blind. Ze kunnen op den duur Gods wezen helemaal niet meer zien.

Voor de blinden, zij die beseffen dat zij zaken nog niet zien, zij die weten dat er ergens een Mensenzoon is, die zich over hen wil ontfermen...

Voor hen is de hoop.

Een onmetelijk grote hoop ontferming en liefde.

Diegene die zich gebroken weet, onvolmaakt voelt, die uitgesloten wordt, het mikpunt van spot, die in een onmogelijke positie wordt gezet, die machteloos langs de weg staat toe te kijken. Voor die mens is er zicht op toekomst.

Hij mag het pad van de eens-blindgeborene volgen. Hij weet in eerste instantie misschien niet waar Jezus te zoeken. Hij weet misschien ook niet direct wie Jezus nu precies is, profeet, wonderdoener, van God gezondene... Maar het wordt duidelijk. Gaandewel zal het duidelijk worden, dat het de Mensenzoon is, waarmee je te doen hebt. Hij zal zich aan je openbaren. Op een bepaald moment kijk je in een gezicht en hij zegt:

Ik ben het, je kijkt naar mij.

Amazing Grace door John Newton. Hij was eens slavenkapitein. Later werd hij predikant. Geloven is een proces. Op het eind van zijn leven zijn zijn ogen echt opengegaan en heeft hij de verschrikkelijke betekenis van slavenhandel gesnapt. "I once was blind, but now I see."